

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A civil társadalom részvétele az európai szomszédságpolitika keretében a dél-kaukázusi térség országai (Örményország, Azerbajdzsán és Grúzia) számára kidolgozott cselekvési tervek végrehajtásában

(2009/C 277/07)

Előadó: **Andrzej ADAMCZYK**

2007. február 15–16-i plenáris ülésén az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy Eljárási Szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

A civil társadalom részvétele az európai szomszédságpolitika keretében a dél-kaukázusi térség országai (Örményország, Azerbajdzsán és Grúzia) számára kidolgozott cselekvési tervek végrehajtásában.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Külsőkapcsolatok” szekció 2009. április 16-án elfogadta véleményét. (Előadó: Andrzej ADAMCZYK.)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2009. május 13–14-én tartott, 453. plenáris ülésén (a május 14-i ülésnapon) 151 szavazattal 2 ellenében, 1 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések

1.1. A dél-kaukázusi térség nemzetiségi, nyelvi, történelmi, vallási és politikai tekintetben rendkívül változatos képet mutat. Ebből, valamint a folyamatos területi konfliktusokból és az évszázados idegenuralomból következik, hogy az önálló állam létrehozása, a nemzeti identitás megszilárdítása és a függetlenség védelme igen sok erőfeszítésbe kerül – a civil szervezetek számára is.

1.2. Eddig sem a szociális partnerek, sem más civil szervezetek nem játszottak kellően fontos szerepet az 1999-ben hatályba lépett partnerségi és együttműködési megállapodások vagy a 2007–2011-es időszakra vonatkozó, az európai szomszédságpolitikához kapcsolódó cselekvési tervek kidolgozásában vagy végrehajtásában az ezekről szóló tárgyalások megkezdése óta.

1.3. Egyfelől a kétoldalú eszközök: a cselekvési tervek végrehajtása és a társulási megállapodásokról tervezett tárgyalások, másfelől a többoldalú keleti partnerségi kezdeményezés azonban lehetőséget nyújt arra, hogy a szervezett civil társadalmat bevonják a kapcsolódó tevékenységekbe. Ennek megvalósításához azonban mind az európai intézmények, mind a tagállamok szerepvállalására szükség van.

1.4. A cselekvési tervek és a partnerségi és együttműködési megállapodások végrehajtása érdekében az Európai Bizottságnak ösztönöznie kellene a dél-kaukázusi országok kormányait a szociális partnerekkel és a civil szervezetekkel való aktív együttműködésre.

1.5. Ezzel egyidejűleg az európai intézményeknek a cselekvési tervekről szóló tárgyalások összefüggésében hangsúlyozniuk kellene az emberi jogoknak, a demokratikus normáknak, valamint a szociális és a civil párbeszéd alapelveinek tiszteletben tartását. A cselekvési tervek végrehajtásáról szóló éves jelentéseknek ki kellene térniük e kérdések értékelésére. Ez növelhetné a civil társadalom jelentőségét és a civil szervezetek függetlenségét, továbbá kedvező hatást gyakorolna az alapvető munkavállalói jogok és a női egyenjogúság tiszteletben tartására.

1.6. A keleti partnerségi kezdeményezésben említett civil fórum létrehozása nemcsak a partnerségben részt vevő tagállamok szervezetei közötti párbeszédet könnyítheti meg, hanem a hatóságokkal folytatott dialógust is. Tenni kell azonban azért, hogy a fórumban valóban reprezentatív és független szervezetek vegyenek részt. Az EGSZB fontos szerepet játszhatna e feltételek tiszteletben tartásának biztosításában és a fórum működésében.

1.7. Támogatni kell az emberek közötti, valamint a régióbeli országok és az uniós tagállamok szervezetei közötti átfogó, többek között kétoldalú kapcsolatokat. Ehhez azonban a dél-kaukázusi országok állampolgáira nehezedő vízumkövetelmények enyhítése szükséges.

1.8. Az uniós intézményeknek, amelyek hozzá tudnak járulni a dél-kaukázusi régióban fekvő országok közötti konfliktusok megoldásához, arra kellene törekedniük, hogy a békefolyamatba bevonják a civil szervezeteket, mivel ezek pozitív hatással lehetnek a megbékélés folyamatára.

2. Bevezetés

2.1. A dél-kaukázusi régió három országot foglal magában: Örményországot, Azerbajdzsánt és Grúziát. E régió – kis alapterülete ellenére – nemzetiségi, nyelvi, történelmi, vallási és politikai tekintetben rendkívül változatos képet mutat.

2.2. A helyzetet tovább bonyolítja, hogy a régióban két ország, Örményország és Azerbajdzsán között immár 20 éve viszály dúl Hegyi-Karabah hovatarozása miatt, valamint hogy Grúzia már régóta nem tartja ellenőrzése alatt két tartományát, Abháziát és Dél-Oszétiát. Itt a körülményeket az Oroszországgal nemrégiben folytatott háború is nehezíti.

2.3. Az eltérő hagyományok, történelem és fejlődési irányok ellenére a Dél-Kaukázus országait összeköti a közös múlt: a Szovjetunióhoz való tartozás, amely meghatározó nyomokat hagyott az élet számos területén, mindenekelőtt a gazdasági és a társadalmi életben.

2.4. A dél-kaukázusi régió többnemzetiségű jellege, valamint a folyamatos fegyveres konfliktusok miatt a nemzeti identitás megszilárdítása, az önálló állam és intézményeinek kiépítése, valamint a függetlenség védelme továbbra is elsődleges kérdés a három ország és civil szervezeteik számára.

2.5. A régió politikai helyzetét jelentős demokratikus deficit jellemzi. A közelmúltat, a függetlenség mindössze két évtizede tartó időszakát államcsínyek, polgárháborúk és többé-kevésbé sikeres forradalmak fémjelezték. Az egymást követő kormányok mindent elkövettek a politikai ellenzék tevékenységének korlátozása, a média felügyelete és a civil szervezetek, különösen a szociális partnerek befolyásolása érdekében. Demokratikus átalakulásra Grúziában csak az úgynevezett „rózsás forradalom” után kerülhetett sor, habár a független szervezetek és külföldi megfigyelők ott is számos hibára mutatnak rá a demokrácia működésében.

2.6. A gazdasági helyzet továbbra is nehéz. A rossz gazdasági körülményekért a modern infrastruktúra hiánya, az elavult technológiák, a hazai tőkeberuházások hiánya, a fegyverek és katonai létesítmények finanszírozása, valamint az egykori szovjet tagköztársaságok piacának összeomlása tehető felelőssé. A tekintélyes kőolaj- és gázmezőkkel rendelkező Azerbajdzsán helyzete más ugyan, de a gazdaság egy ágazattól való függése és Hegyi-Karabah, valamint az azt körülvevő azerbajdzsáni régiók elvesztése miatt az ország továbbra is komoly gazdasági problémákkal küzd.

2.7. Társadalmi szemszögből szintén rendkívül nehéz a helyzet. A népesség jelentős része a szegénységi küszöb alatt él, a gazdagok és szegények jövedelmkülönbsége drámaian növekszik, a társadalmi problémák – főként az idősek és betegek körében – rendkívül súlyosak. A helyzetet – különösen Grúziában és Azerbajdzsánban – tovább nehezíti a magas munkanélküliség és a számos háborús menekült. Emellett egyes becslések szerint a Dél-Kaukázus jövedelmének 60 %-a az informális ágazatban termelődik, ami további komoly társadalmi problémákat idéz elő. Ezt az igen nyomasztó helyzetet csak súlyosbítja a jelenlegi globális gazdasági válság. Ezt tetézi még az általánosan elterjedt korrupció problémája is.

2.8. A Dél-Kaukázus államainak geopolitikai helyzete az egymással és a szomszédos országokkal fenntartott küzdelmes kapcsolataik összefüggésében rendkívül bonyolult. Nem kétséges, hogy a külvilágtól való földrajzi elszigeteltségből adódó problémákat a szomszédos nagyhatalmak (például Törökország vagy Oroszország) aktív részvétele nélkül nehéz lesz leküzdeni, éppen ezért a Dél-Kaukázus államainak komoly érdeke fűződik ahhoz, hogy normalizálják és javítsák kapcsolataikat ezekkel az országokkal. Ebből a szempontból hasznos lehet, hogy Oroszországgal és Törökországgal együtt mind a három dél-kaukázusi ország részt vesz a fekete-tengeri szinergiára vonatkozó új, többoldalú regionális együttműködési kezdeményezésben.

2.9. A mezőgazdaság a Dél-Kaukázus országainak egyik potenciális értéke, de igen elmaradott: tönkretette a korábbi irracionális állami politika és a beruházások jelenlegi hiánya. Ezért jelentősen ösztönöznék a mezőgazdasági fejlődést, ha teljes mértékben megnyílnának a kereskedelmi kapcsolatok e három ország és hagyományos piacuk: Oroszország között.

3. Az európai szomszédságpolitika (ENP) a Dél-Kaukázusban

3.1. A Dél-Kaukázus eredetileg nem vett részt az európai szomszédságpolitikában (ENP). Új távlatokat az együttműködés terén csak a térségből érkező, érdeklődésről tanúskodó jelek és mindenekelőtt a grúziai rózsás forradalom nyitott.

3.2. A három országra vonatkozó és a 2007–2011 közötti időszak együttműködésének alapját képező cselekvési terveket – két éves tárgyalássorozatot követően – 2006 novemberében fogadták el. A cselekvési tervek prioritásai Örményország, Azerbajdzsán és Grúzia vonatkozásában hasonlóak, és többek között az alábbiakat érintik:

- a jogállamiság megerősítése, különösen az igazságszolgáltatásnak az Európa Tanács normái szerinti megreformálásával,
- a demokrácia megszilárdítása és az emberi jogok tiszteletben tartásának biztosítása, többek között a helyi önkormányzatok támogatása révén,
- a független média feltételeinek megteremtése,
- a gazdasági helyzet javítása kedvezőbb üzleti és vállalkozási környezet biztosítása, az adórendszer reformja és a korrupció elleni küzdelem révén,
- nagyobb stabilitás elérése a fenntartható gazdasági fejlődés és a társadalmi kohézió támogatása révén, a szegény területek csökkentése, valamint környezetvédelmi intézkedések,
- a regionális együttműködés megerősítése a dél-kaukázusi térségben,
- békés utak keresése a területi konfliktusok megoldására.

3.3. Az ENP egyáltalán nem tér ki a dél-kaukázusi államok Európai Unióhoz való esetleges csatlakozására, csupán a szorosabb együttműködés azon témaköreit határozza meg, amelyek segítségével ezek az országok közelebb kerülhetnek a közösségi vívmányok normáihoz. Adott esetben kiindulópontját jelentheti annak is, hogy a szóban forgó országok – ha kívánják – csatlakozzanak az Európai Gazdasági Térséghez.

3.4. A szociális partnerek és a civil szervezetek mindeddig sem a partnerségi és együttműködési megállapodások alapelveiről, illetve a cselekvési tervekről szóló tárgyalásokban, sem azok végrehajtásában nem játszottak jelentős szerepet, jóllehet a helyzet országonként és az egyes szervezetek dinamikájától függően más és más. Azok a szervezetek, amelyek mégis igyekeztek bekapcsolódni a folyamatba, ezt saját kezdeményezésükre, és inkább a hatóságok akarata ellenére, mint azok felkérésére tették.

3.5. A kétoldalú megközelítés legfőbb eszközének tekintett cselekvési tervek végrehajtása és egy új, többoldalú keleti partnerségi kezdeményezés a civil szervezeteknek esélyt teremtene arra, hogy fokozott mértékben részt vehessenek a munkákban és a kapcsolódó tevékenységekben. Ahhoz azonban, hogy az említett szervezetek valóban engedélyt kapjanak az együttműködésre, az európai intézmények kezdeményezése és nyomon követő tevékenysége mellett az európai uniós tagállamok partnerszervezeteitől kapott segítség is szükséges.

4. Munkaadók

4.1. A Dél-Kaukázus három országában működő munkaadói szervezetek erős központi befolyás alatt állnak – többek között azért, mert a gazdasági tevékenység jelentős része az állami szektorban történik. A befolyás okai és mechanizmusai azonban országonként különbözőek.

4.2. A vállalkozói szervezetek közös jellemzője, hogy igen fontosak az ipari és kereskedelmi kamarák szempontjából. Habár e szervezetek szűk értelemben véve nem munkaadói szervezetek, továbbá vállalt feladataik és tevékenységi körük túlmutat a vállalkozások mint szociális partnerek képviselésén, erős kormányzati összefonódásaik és gyakran kvázi-állami státuszuk miatt igen jelentősek, de nem kifejezetten függetlenek.

4.3. A tehetetlenség, a csekély képviselői erő és az állami hatalommal való – függőséget eredményező – összefonódás miatt a munkaadói szervezetek nincsenek olyan helyzetben, hogy a szakszervezetekkel folytatott tárgyalásokban teljes értékű szociális partnerként vehessenek részt. A szakszervezetek számos ügyben kénytelenek közvetlenül a kormánnyal tárgyalni. A munkaadói szervezetek azonban országonként eltérő jellegzetességeket mutatnak fel.

4.3.1. Grúzia piacorientált kormányának a privatizáció irányába gyakorolt erős nyomása ellenére az ipar jelentős része állami ellenőrzés alatt áll, és a privatizált vállalatok többsége oroszországi vagy kazahsztáni befektetők tulajdona. Emiatt a kormány egyre nagyobb mértékben igyekszik beavatkozni a munkaadók ügyeibe, és bővíti ezzel kapcsolatos hatáskörét.

4.3.2. Örményország gazdasági tevékenységének fő ágazatait továbbra is a Hegyi-Karabahért folytatott háború veteránjai irányítják, akik kiváltságos vállalkozói csoportosulást hoztak létre. Emellett továbbra is jellemző a kölcsönös pénzügyi, üzleti és politikai függőségi viszony az üzletemberek, a parlamenti képviselők és a kormánypolitikusok között. Úgy tűnik azonban, hogy a Hegyi-Karabahért harcolók generációja „kiöregedésnek” és az európai munkaadói társszervezetekkel való együttműködésnek köszönhetően Örményország vállalkozói szervezetei egyre inkább betölthetnék a hagyományosabb szociális partneri szerepet.

4.3.3. Azerbajdzsán gazdaságát 90 %-ban az elnök közvetlen felügyelete alá tartozó energiaágazat dominálja. Ez, valamint az a tény, hogy a többi gazdasági ágazatban az üzleti elitet jobbra fiatal menedzserek alkotják, akik lojálisak az állami hatóságokhoz, gyakran jól képzettek és gyakorlatot szereztek Nyugat-Európában és az Egyesült Államokban, oda vezet, hogy a munkaadói szervezetek egyre inkább betöltik a szociális partner szerepét.

5. Szakszervezetek

5.1. A Dél-Kaukázus három országának szakszervezetei jelentősen különböznek egymástól, aminek hátterében főként az áll, hogy különböző gazdasági, társadalmi és politikai körülmények között működnek. Közös jellemzőjük, hogy taglétszámuk az elmúlt években jelentősen csökkent, és többé-kevésbé sikeres próbálkozásokat tesznek az elavult struktúrák és szervezési módszerek megreformálására. Azonban számos erőfeszítés ellenére sem sikerült létrehozni valódi szakszervezeti alternatívát, és emiatt a gyakorlatban továbbra is a függetlenség kivívásakor már létező szervezetek kezében van a munkavállalók kizárólagos képviselése.

5.2. E szervezetek között azonban jelentős különbségek fedezhetők fel az állami hivataloktól való függetlenségük és a munkaadói partnerszervezetekkel való kapcsolatuk mélysége tekintetében.

5.2.1. A grúz szakszervezetek viszonylag függetlenek a kormánnytól és az elnöki hivataltól, és mindkettővel feszült viszonyban állnak. Ez nehéz helyzet, tekintve a hazafiatlan magatartás és akár a szabotázs vádját egy háborús helyzetben. Tekintve azonban a hatalom arroganciáját, valamint elutasító magatartását a szociális partnerek véleményével kapcsolatban, nincs más választás. A szakszervezeti és munkavállalói jogok számos esetben sérültek, és a munka új törvénykönyve konzultáció nélkül lépett hatályba.

5.2.2. A dél-kaukázusi hármastól utolsóként a reform útjára lépett örményországi szakszervezetek az állami hatóságokkal szemben ritkán képviselnek kritikus vagy független álláspontot, és a pánszovjet rendszertől való elszakadás óta hosszú ideig semmiféle jelentős reformot nem hajtottak végre. Ez a háborús helyzettel és a politikai korrektség sajátos értelmezésével magyarázható, mely szerint a hatalom támogatása hazafias kötelezettség. A szakszervezeti konföderáció vezetőségének 2007. évi leváltása lehetővé tett arra, hogy a szakszervezet tevékenysége dinamikusabb, függetlensége pedig nagyobb legyen.

5.2.3. Azerbajdzsánban az állami hatóságok a jelenleg kormányzó párt hatalomra kerülése óta komoly figyelmet szentelnek a társadalmi párbeszédnek és a társadalmi béke biztosításának. A szakszervezetek – támogatva e politikát – minél többet el szeretnének érni a munkavállalók számára, ugyanakkor el szeretnék kerülni az éles konfliktusokat és a nemzeti egység kockázatát. Ennek megfelelően sajátos, egyesített szakszervezeti modell jött létre, elsősorban a leggazdagabb ipari ágazatban (energia), valamint az állami tulajdonban lévő szolgáltatói ágazatban. A szakszervezetek – viszonylag magas szintű függetlenséget élvezve – aktívan sikraszállnak tagjaik szociális jogaiért és a jólétéért, miközben igyekeznek elkerülni azt, hogy közvetlenül szembekerüljenek a kormánnyal, és úgy tűnik, hogy jelenleg ez az egyetlen lehetséges stratégia.

6. Egyéb érdekeket képviselő nem kormányzati szervezetek

6.1. A dél-kaukázusi térség nem kormányzati szervezetei három csoportra oszlanak aszerint, hogy tevékenységüket milyen módon finanszírozzák:

- független szervezetek, amelyek tevékenységüket tagdíjából, külső szolgáltatásokból vagy öröklött és felhalmozott vagyonból finanszírozzák,
- a kormány által létrehozott, finanszírozott és ellenőrzött szervezetek,
- külső, általában külföldi adományozóktól függő szervezetek.

6.2. A dél-kaukázusi térség nem kormányzati szervezeteinek jellemzője egyfelől célkitűzéseik és feladataik igen széles skálája, másfelől az, hogy gyakran tiszavirág-életűek. Nemritkán előfordul, hogy az adott nem kormányzati szervezet egy konkrét feladat végrehajtása vagy a finanszírozás megszűnése után feloszlik.

6.3. A civil szervezeti hagyomány hiánya, a fegyveres konfliktusok és a finanszírozás nehézségei akadályt jelentenek a valóban független szervezetek létrehozásában.

6.4. A Szovjetunió összeomlása utáni első időszakban bekövetkezett gazdasági csőd és társadalmi katasztrófa nyomán a civil szervezetek jelentős része a szegénység leküzdésére és az életszínvonal javítására összpontosított.

6.4.1. A civil társadalom Grúziában fejlődik a leglendületesebben. Körülbelül száz, független megfigyelők által elismert nem kormányzati szervezet tevékenykedik a korrupció elleni küzdelem, a jogállamiság védelme, az emberi és kisebbségi jogok, a médiaszabadság, a környezetvédelem és az energiabiztonság területén.

6.4.2. Örményországban a nem kormányzati szervezetek főbb csoportjai közvetlenül a kormány vagy a nemzetközi szervezetek felkérésére végeznek politikai elemző munkát vagy dolgoznak ki stratégiai dokumentumokat, de különböző területekhez (például oktatás, egészségügy, szociális biztonság) kötődő projekteket is megvalósítanak. Érdekes jelenség, hogy a projekt elkészülte után a nem kormányzati szervezetek gyakran profitorientált kis szolgáltató cégekké alakulnak át.

6.4.3. Azerbajdzsánban a nem kormányzati szervezetek 1999-ben, az UNDP támogatásával létrehozott nemzeti fóruma több mint 400 nem kormányzati szervezetet tömörít, melyek részben a kormánytól, külföldi szponzoroktól vagy ellenzéki pártoktól függenek. A többi néhány szervezet a szolgáltatásaiért felszámított díjakból tartja fenn magát. Ennek ellenére létezik egy-két olyan szervezet is, amely megőrzi politikai semlegességét, és a jövőben komolyabb véleményalkotó szerepet tölthet be.

7. Kilátások és ajánlások

7.1. Az európai szomszédságpolitika cselekvési terveinek végrehajtása a szociális és civil párbeszéd megerősítésének mindaddig kiaknázatlan lehetőségét jelenti a dél-kaukázusi országokkal való európai együttműködés terén.

7.1.1. Az Európai Bizottságnak arra kellene ösztönöznie a dél-kaukázusi államok kormányait, hogy a cselekvési tervekről konzultáljanak a szociális partnerekkel és egyéb civil szervezetekkel, és vonják be őket a tervek végrehajtását, nyomon követését és értékelését illető együttműködésbe. Ezt az uniós képviselők és a kiválasztott szervezetek közötti közvetlen kapcsolatok bevált gyakorlata sem pótolhatja. Az említett szervezetek bevonása igen fontos lenne mind a cselekvési tervek végrehajtása, mind a civil társadalom jelentőségének és szerepének megerősítése szempontjából.

7.1.2. A cselekvési tervekről és a partnerségi és együttműködési megállapodásokról szóló tárgyalások során az Európai Bizottságnak határozottabban hangsúlyoznia kellene az emberi jogoknak, a demokratikus normáknak, valamint a szociális és a civil párbeszéd alapelveinek – köztük az egyesülési jognak és a kollektív tárgyalásokhoz való jognak – a tiszteletben tartását. Jó lenne, ha a cselekvési tervek végrehajtásáról szóló éves jelentések mélyrehatóan értékelnék ezeket a kérdéseket.

7.1.3. Az egyes országok kormányainak – szorosan együttműködve az európai intézményekkel és a civil szervezetekkel – széles körű tájékoztató kampányt kellene folytatniuk az Európai Unióról, annak intézményeiről, a közösségi vívmányokról, valamint a szomszédságpolitikáról és a cselekvési tervek végrehajtásáról. Ehhez megfelelő eszközöket és finanszírozási módokat kellene létrehozni. Például a civil szervezeteknek kisebb, kifejezetten ezt a célt szolgáló uniós támogatásokat lehetne nyújtani.

7.2. Az új keleti partnerségi kezdeményezés új lehetőséget teremthet a dél-kaukázusi civil szervezetek és az Európai Unió közötti kapcsolatok megerősítésére, valamint – mindenekelőtt – a helyi civil párbeszéd felélénkítésére.

7.3. A keleti partnerségi kezdeményezésben szereplő javaslat – mely szerint civil fórumot kellene létrehozni az egyes szervezetek közötti együttműködés támogatására, valamint a hatóságokkal folytatott párbeszédük megkönnyítésére – értékes kezdeményezés, azonban a párbeszéd hitelességének biztosítása érdekében az európai intézmények részéről nyomon követő tevékenységre van szükség.

7.3.1. Emellett ügyelni kell arra, hogy a képviselőket demokratikus módon nevezzék ki a fórumba, és hogy a fórumban a leginkább reprezentatív, demokratikus és független szervezetek vegyenek részt. Az EGSZB fontos szerepet játszhatna e feltételek tiszteletben tartásának biztosításában és a fórum működésében.

7.3.2. Ha pedig a fórum olyan testületként működne, amely magában foglal más, a keleti partnerségben részt vevő országokat is, akkor lehetővé tenné a civil társadalmak számára, hogy a többoldali együttműködés elvét a Dél-Kaukázuson túli országokra is kiterjesszék.

7.4. A keleti partnerségnek elő kellene segítenie az emberek és szervezetek közötti eredményes kapcsolatokat az oktatás, a tudomány, a kultúra, a megkülönböztetés és intolerancia elleni küzdelem, illetve az emberek egymás iránti kölcsönös tisztelete terén. Ehhez azonban a dél-kaukázusi országok állampolgáira nehezedő vízumkövetelmények enyhítése szükséges.

7.5. Az európai szomszédságpolitika és a keleti partnerség a dél-kaukázusi országok civil társadalmá számára nemcsak az uniós intézményekkel való kapcsolatfelvétel lehetőségét biztosítja, hanem azt is, hogy kétoldali együttműködést folytasson saját partnerszervezeteivel. Rendkívül hasznos lenne továbbá egy támogató mechanizmus létrehozása az Európai Unión belüli megfelelő szervezetekkel való együttműködés kialakítása érdekében.

7.6. A Dél-Kaukázus államainak egyik fő gondját a szűnni nem akaró fegyveres összetűzések jelentik. Az EU intézményei mellett – amelyeknek magától értetődő feladata a konfliktusok enyhítése – a civil szervezetek is támogató szerepet tölthetnének be a békefolyamatokban, különösen annak saját honfitársaik körében való népszerűsítésében. E tekintetben kiemelt jelentőségűek lehetnek a közös regionális kezdeményezések, amelyek keretében a viszályba merevedett országokban működő partnerszervezetek kapcsolatai révén elkezdődhetne a megbékélés nehéz folyamata.

Kelt Brüsszelben, 2009. május 14-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Mario SEPI